

Конференција «COBISS 2004:

Сарадња библиотека у Региону прилика и могућности», 9-11. новембар 2004, Марибор

Конференција «COBISS 2004: Сарадња библиотека у Региону прилика и могућности» започела је свечаним отварањем, на којем су изложени резултати рада на аутоматизацији библиотека у региону за последњих 20 година. Процес аутоматизације библиотека у бившој Југославији започет је у Марибору 1984. аутоматизацијом позајмице у Универзитетској библиотеци. Програм су направили стручњаци из Рачунарског центра Универзитета у Марибору, који су се касније посветили изради програма за комплетну аутоматизацију библиотечког пословања. Када је у тадашњој Југославији расписан савезни тендер за генералног извођача пројекта Систем научних и технолошких информација Југославије, на њему су победили стручњаци из Рачунарског центра Универзитета у Марибору. Реализацију пројекта финансирала је тадашња Савезна влада СФРЈ. Овај пројекат је обухватио и изградњу јединственог библиотечко-информационог система Југославије. Систем узајамне каталогизације у који су биле укључене националне, универзитетске и научне библиотеке из свих република бивше Југославије успостављен је 1988. и функционисао је до 1992.

По успостављању нових држава на простору бивше Југославије систем узајамне каталогизације наставио је да функционише и да се развија према првобитном пројекту само у Словенији, где данас обухвата преко 250 библиотека. Део рачунарског центра Универзитета у Марибору одвојио се у самосталну установу – Институт информацијских знаности – која и даље развија библиотечко-информациони систем Словеније, развија програмску подршку за његов развој, прати светске стандарде у овој области, организује обуку стручњака, одржава централну базу о библиотечким фондовима и о истраживачима и њиховим резултатима у научним институцијама Словеније и развија међународну сарадњу са земљама региона. Остале републике бивше Југославије кренуле су са изградњом националних система. Македонија, Босна и Херцеговина, Србија и Црна Гора су изградиле аутономне националне системе на програмском пакету COBISS, који су од 10. новембра 2004. повезани у систем COBISS.Net.

Конференција и изложба приређени су у Конгресном центру Хабакук у подножју Похорја, на периферији Марибора. На изложби у холу испред конференцијске сале приказан је историјат система и фазе његовог развоја, као и експонати опреме на којој је систем првобитно успостављен.

“COBISS 2004:

Library cooperation in the Region of Opportunities” November 9-11. 2004, Maribor

The conference “COBISS 2004: Library cooperation in the Region of Opportunities“ began with an opening ceremony, where the results of the activities on library automation in the region for the last twenty years were presented. Library automation in former Yugoslavia started in Maribor in 1984 with automation of lending in the University library in Maribor. The program was developed by professionals from the University of Maribor Computer Centre, who later on developed the program for automation of complete library working processes. When in former Yugoslavia a federal tender for the general contractor for the System of Scientific and Technological Information in Yugoslavia was announced, the group of professionals from the University of Maribor Computer Centre were chosen to undertake the project. The project was financed by the Federal government of SFRY. The shared cataloguing system, which included national, university and research libraries from all republics of the former Yugoslavia was established in 1988 and functioned until 1992.

After the establishment of new states in the region of former Yugoslavia, the shared cataloguing system in the project kept functioning and developing only in Slovenia, and now over 250 libraries are its part. Part of the University of Maribor Computer Centre formed a separate institution - Institute for Scientific Information - which continued to develop library information systems for Slovenia, software for its development, following the world standards in this field, organizes the education of library professionals, keeps the central database on library collections, researchers and their results in scientific institutions of Slovenia and develops the international cooperation with the countries in the region. Other republics of former Yugoslavia started to build their own national systems. Macedonia, Bosnia and Herzegovina, Serbia and Montenegro built their autonomous systems using COBISS software, and from November 10th 2004 they are interconnected in the system COBISS.Net.

The conference and the exhibition were held at the Habakuk Convention Centre below Pohorje Mountain, in the suburb of Maribor. On the exhibition in front of the conference hall the history of the system and the phases of its development were presented, as well as the computer equipment on which it was working at its beginning.

Други дан рада започет је излагањем Сигрид Рајницер, директорке Универзитетске библиотеке у Грацу, која је говорила о сарадњи библиотека и изазовима које пред њих поставља ново окружење уједињене Европе. Госпођа Рајницер је нагласила да су библиотеке институције које су кроз историју увек сарађивале, а данас у време експлозивног развоја информационе и комуникационе технологије ова сарадња је у многоме олакшана. Сарадња библиотека одвија се преко међубiblioteчке позајмице, конгреса, семинара и радионица за размену искустава, сарадње на изради и уједначавању правила за каталогизацију и класификацију библиотечке грађе, конзорцијума за набавку, на заштити културних добара, приређивању изложби, архивирању електронских извора и успостављању система отвореног приступа електронским документима.

Проширење Европске Уније поставља пред библиотеке у региону задатак да интензивирају сарадњу, с обзиром да део земаља региона већ припада уједињеној Европи, а део тежи приближавању. У процесу успостављања боље комуникације и сарадње међу грађанима региона, библиотеке су незаобилазне институције и њихова улога је веома значајна. Стога све библиотеке региона треба што више да интензивирају међусобну сарадњу на свим пољима на којима постији традиционална сарадња, а посебно на размени искустава у свим областима од значаја за развој и трансформацију библиотека.

Следећи говорник је био професор Јоже Пирјевец из Трста, са излагањем посвећеном разлозима будуће сарадње у Регију могућности, како је на овој конференцији означен овај део Европе. Он је говорио о потреби превазилажења затворености у националне културе, како би се успоставило интелектуално разумевање у оквиру Европе. Као историчар по професији говорио је и о томе да су наднационалне творевине у Европи 20. века пропадале из различитих разлога - Аустроугарска због неравноправности нација, а Југославија због недостатка демократије. Узрок избијања сукоба у вишенационалним срединама је пре свега међусобно непознавање и затвореност у сопствени круг, што треба превазићи бољим интелектуалним разумевањем. Ту он види огроман значај библиотека, које могу помоћи да се народи који деле заједнички животни простор боље упознају. С тим у вези истакао је улогу библиотека и посебно приказао рад Словеначке библиотеке у Трсту, коју све више користе и Италијани.

The second day of the conference started with the presentation by *Sigrid Reinitzer* director of the University library in Graz, who spoke about Inter-Library Co-operation and challenges for regions in the new EU environment. Mrs. Reinitzer emphasized that libraries are institutions that through history always cooperated, and today in the era of the explosive development of ITC technology this cooperation is much easier. Library cooperation is happening in interlibrary loan, the organization of congresses, conferences and workshops for the exchange of experiences, cooperation on development and unification of rules for cataloguing and classification of library materials, establishment of consortia for acquisition, protection of cultural values, preparation of exhibitions, archiving of electronic resources and establishment of the open access to electronic documents.

The expansion of the European Union brings to the libraries in the region the task of intensifying their cooperation, because some of the states in the region are already part of the united Europe, and the rest want to join. In the process of establishment of better communication and cooperation between the citizens of the region, libraries cannot be left out as institutions, and their role is very important. Because of that, all libraries in the region should intensify the mutual cooperation in all fields where it has traditionally existed, and especially in the exchange of experiences in all subjects important for the development and transformation of libraries.

The next speaker was Professor *Joze Pirjevec* from Trieste, who was talking about the reasons for cooperation in the Region of Opportunities, as this part of Europe was referred to in the conference title. He was talking about the necessity to overcome remaining in the bounds of national cultures, in order to establish intellectual understanding inside Europe. As a historian, he talked about the supranational states in Europe of the twentieth century and their dissolution because of different reasons - Austro-Hungarian Empire because of inequality of nations and Yugoslavia because of lack of democracy. The reason for conflict in the multinational environment is above all mutual ignorance and closing into circles, and that should be overcome with better intellectual understanding. There lies the great importance of libraries, which can help nations that share living space to get to know each other better. He emphasized the role of libraries in that context, and presented the activities of the Slovenian Library in Trieste, which has latterly also been used by Italians.

Професор Сергеј Флере са Универзитета у Марибору говорио је о интересу науке за повезивање информационих система. За науку није повољно када се развија у малој и изолованој средини, те је бивша Југославија са више развијених научних центара била погоднија средина за развој науке него што су државе које су настале њеним распадом. Напоменуо је да је библиотечко-информациони систем који је створен као подршка развоју науке крајем осамдесетих надживео земљу за коју је направљен и да би сада могао да представља добру основу за развој комуникација у науци у оквиру региона. Наш регион је сувише мали и сиромашан да би могао да парира онима који доминирају светском науком, али заједничким напором земље региона могу постићи много више него свака појединачно.

Посебно је истакао постојање инструмената за доминацију у светској науци, као што је Институт за научне информације у Филадельфији. Овај институт, преко анализе цитираности часописа и одређивања њиховог импакт фактора у оквиру базе података коју креира, значајно утиче на комуникације у светској науци и на успостављање вредносног система који није увек адекватан ни реалан када су у питању мање земље. Стога је указао на значај повезивања система узајамне каталогизације у оквиру региона и предложио да се у оквиру региона ради на успостављању боље комуникације у науци и афирмацији заједничких научних часописа, као и на изради адекватнијих наукометријских показатеља, који би узимали у обзир и интерес развоја региона.

Волф Раух, члан владе Штајерске регије, говорио је о процесу глобализације који тече и у науци. Истакао је разлику између европског пута коју инсистира на афирмацији културних различитости, креирајући при томе «креативну напетост» и америчког пута уједначавања разлика. Европски пут је опаснији, али пружа и веће шансе за развој, а библиотеке као комуникациони центри у региону на том путу имају велику улогу. У Штајерској се интензивно ради на успостављању боље комуникације у оквиру региона, па су тако на пример сви посланици Штајерског парламента били обавезни да заврше и курсеве словеначког језика. У науци и образовању у Аустрији је у складу са захтевима уједињене Европе у току највећа и најсвеобухватнија реформа од 1840. године и верује се да ће њени резултати бити веома значајни за будући развој у правцу друштва знања.

Professor Sergej Flere from the University of Maribor talked about the importance of connecting information systems for science. It is not good for science to develop in a small and isolated environment, and in that context former Yugoslavia with many developed scientific centres was a better environment for scientific development than the states that were established after its disintegration. He mentioned that the library information system produced to support science development in the eighties outlived the state it was produced for, and that system could now be a good foundation for communication development in science in the region. Our region is too small and poor to compare with those that dominate the world science, but with joint efforts countries in the region can achieve much more than they can separately.

He emphasized the existence of instruments for domination in world science, like Institute for Scientific Information in Philadelphia. This institute through analysis of journal citations and determination of their impact factors in the database it creates, has had a great influence on the communication in world science and on the establishment of the evaluation system which is not always adequate and realistic when small countries are concerned. That is the reason he emphasized the importance of connection of the shared cataloguing system in the region and suggested that in the framework of the region actions should be taken to establish better communication in science and affirmation of common scientific journals and development of more adequate scientometric indicators, which should consider the interest of regional development.

Professor Wolf Rauch, member of the Styrian Provincial government, talked about the globalization process that is present also in science. He emphasized the difference between the European way, insisting on the affirmation of cultural differences which make “creative tension” and the American way of uniforming (“melting pot”). The European way is more dangerous, but it gives more chances for development and libraries as communication centres in the region can have a large role in that way. In Styria, activities on the establishment of better communication in the region are very intensive – for example all delegates of the Styrian Parliament were obliged to attend a course in the Slovenian language. In Austrian science and education the biggest reform from year 1840 is ongoing, in order to follow the demands of united Europe and it is believed that its results will be very important for the future development of the knowledge society.

Европа на релативно малом простору има много развијених различитих култура и до сада није искористила предности које та разноврсност пружа. Пут постепеног упознавања и приближавања ових култура требало би да Европи донесе јединствену у историји човечанства шансу да мирним путем еволуира у друштво знања, најнапредније на свету. Промене које је донела информатизација друштва и развој комуникационих система довеле су до промена на универзитетима, академијама, библиотекама, које су настале на основу писане речи. Уколико се адекватно не поставе проблеми, може нам се десити да се знање изгуби. Проблем идентификације и кодификације научних радова и обезбеђивање да се радови доступни преко интернета не мењају без дозволе аутора не може се препустити институцијама као што је Гугл. Научне библиотеке морају ту улогу преузети на себе и архивирати постојећа знања. Треба створити добро конципиране библиотечке системе и тек онда ће они моћи да пруже праву подршку развоју нашег региона могућности.

Скуп је поздрвила и госпођа председница владе Штајерске и пожелела свим учесницима успешан рад.

Трећег дана конференције мр Томаж Сељак, директор ИЗУМ-а, приказао је историјат узајамне каталогизације на овим просторима и промовисао уживо преузимање записа у оквиру COBISS.Net. Присутни учесници су аплаузом поздравили реализацију пројекта конкретне сарадње и размене података у оквиру региона, чиме се са говора о значају сарадње прешло и на њену реализацију.

Можемо закључити да је конференција била веома садржајна и да је показала колико је велика улога Института информацијских знаности из Марибора у развоју библиотечко-информационе делатности у региону. Колики је значај система узајамне каталогизације за Словенију може се видети и на 103. страници из *SIBIS Statistical Indicators Benchmarking the Information Society: SIBIS Pocket Book 2002/03 / Gesellschaft für Kommunikations- und Technologieforschung mbH, Bonn (Germany)*, www.sibis-eu.org, стр. 103, у којој су наведени показатељи степена информатизације друштва у старим и новим чланицама ЕУ, Швајцарској и САД. На преузетом графикону види се да је Словенија на првом месту од свих земаља по индикатору претраживања јавних библиотека преко Интернета, како по свести да је то могуће, тако и по стварном коришћењу. Надамо се да ће будућност показати да је систем узајамне каталогизације на сличан начин допринео информатизацији друштва у Србији.

Europe has many different developed cultures on relatively small area and it did not use the advantages resulting from that differences. Gradual familiarization and bringing closer those cultures should provide Europe with the unique chance in the history of mankind to evolve peacefully to the knowledge society, most advanced in the world. Changes brought by the informatization of society and development of communication systems introduced changes at the universities, academies and libraries, founded on written materials. If the problems are not adequately posed, the knowledge could be lost. The problem of the identification and codification of scientific works and ensuring that works accessible through the internet cannot be changed without the author's permission cannot be left to be solved by institutions such as Google. Scientific libraries must take that role and provide archiving of the existing knowledge. Library systems with clear conception must be established, and only then they can provide the right support to the development of our Region of opportunities.

The President of the Government of Styria gave her regards to the conference and wished all the delegates success in their work.

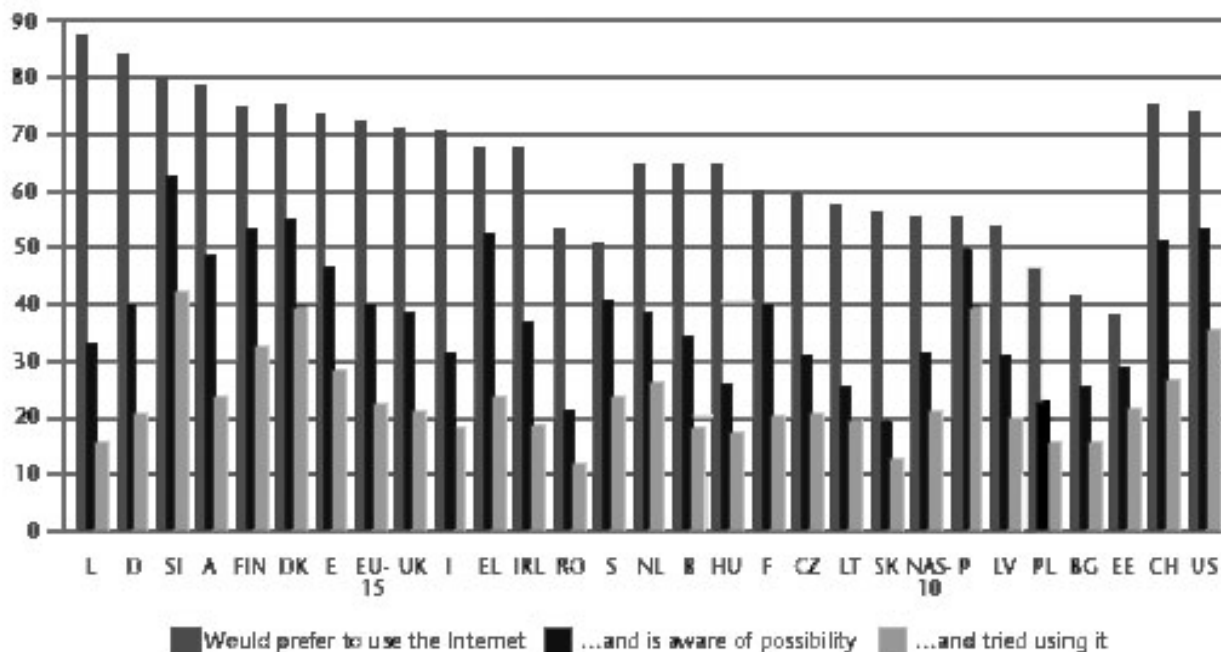
On the third day of the conference Mr. Tomaz Seljak, director of IZUM, presented the history of shared cataloguing system in the region and demonstrated in a lively way the establishment of records interchange in COBISS.Net. Conference participants greeted with applause the realization of the project of concrete cooperation and interchange of records in the region, moving from the subject of its importance to the realization of the cooperation.

We can conclude that the conference was very interesting and demonstrated the important role the Institute of Scientific Information from Maribor has played in the developments in the library and information field in the region. The importance of the shared cataloguing system for Slovenia can be clearly seen on the page 103 of *Gesellschaft für Kommunikations- und Technologieforschung, Bonn (Germany) SIBIS Statistical Indicators Benchmarking the Information Society : SIBIS Pocket Book 2002/03* (www.sibis-eu.org), where the indicators of the level of the informatization of a society in old and new member states of the European Union, Switzerland and the USA are shown. On the following graph it is shown that Slovenia is in the first place of all countries according to the indicator concerning the online research in public libraries catalogues, both in citizens' awareness of that possibility and in actual use. We hope that in the future the shared cataloguing system will help the process of informatization of society in Serbia.

Графикон 1: Претраживање јавних библиотека преко Интернета

Graph 1: Online search in public library catalogues

Searches for books in public libraries (% of regular Internet users)

Др Стела Филипи-Матутиновић
 Универзитетска библиотека «Светозар Марковић»
 Београд

Dr Stela Filipi-Matutinović
 University Library «Svetozar Marković»
 Belgrade

COBISS конференција 2004, Марибор, Словенија: прикази сесија

COBISS CONFERENCE, 2004, Maribor, Slovenia: session reviews

РАЗВОЈ AACR3

DEVELOPMENT OF AACR3

На COBISS конференцији 2004 посебна пажња посвећена је развоју новог издања Англо-америчких правила за каталогизацију AACR3 о којем је посебно говорила Барбара Тилет из Конгресне библиотеке у Вашингтону. Нова верзија треба да омогући поједностављење описа и употребу стандарда за садржај елемената у системима метаподатака. Принципи се темеље на одлукама каталогизатора, међународним правилима за каталогизацију и на концепту FRBR.

At the COBISS conference 2004, one of the subjects of special interest was the development of a new edition of the Anglo-American cataloguing rules AACR3 reported by Barbara Tillett from the Library of Congress in Washington. This new version should enable the simplifying of descriptions and the use of standards for element contents in metadata systems. The principles are based on decisions of cataloguers, international cataloguing rules and the FRBR concept.

Године 1997. одржана је у Торонту међународна конференција под називом International Conference on the Principles and Future Development of AACR на којој се посебна пажња обра-

In 1997, the International Conference on the Principles and Future Development of AACR was held at Toronto and special attention was paid to the principles, availability of content in relation to